

Upravljanje otpadom

PISE: Zdravko Čupović zdravko@startbih.info

Studijom upravljanja otpadom u Bosni i Hercegovine, koja je izrađena prije gotovo decenije, definisano je da se otpad, bar u ovoj razvojnoj fazi, treba zbrinjavati putem regionalnih deponija. Strategije su usvojene u oba entiteta, a u njima je naznačeno

kako deponije mogu biti entitetske ili međuentitetske. Kroz grantove i kreditna sredstva, njihovu gradnju su pomogle i međunarodne finansijske institucije pa smo tako

>> Na nepristupačnim mjestima ima divljih deponija i to treba dojavljivati inspekciji

u proteklm godinama dobili regionalne deponije u Sarajevu, Banjoj Luci, Tuzli, Mostaru, Zenici...

Jedan od ciljeva je svakako smanjivanje broja „divljih“

deponija.

- Nažalost, divljih deponija ima puno. Ideja regionalnih deponija, između ostalog, i jeste smanjenje broja nelegalnih odlagališta. One nastaju tako što neodgovorni pojedinci krše Zakon o komunalnoj čistoći i odlažu otpad gdje nije dozvoljeno, a obično se radi

Reciklažu koči besparica

Prema postojećim podacima komunalnih preduzeća, produkcija otpada po glavi stanovnika u Federaciji Bosne i Hercegovine se kreće u rasponu od pola do 1,2 kilograma dnevnog otpada. Urbane sredine, gdje su ljudi skloniji potrošačkim aktivnostima, produkcija otpada je veća nego kod onih koji žive u ruralnim područjima. Očekivano, sa 1,2 kilograma dnevnog otpada prednjače Sarajlije

Selim Babić

„Komunalna preduzeća pokušavaju sama aplicirati za neke projekte kod EU fondova i p

Deponija u Zenici

Potrebno ojačati Fond za zaštitu okoliša

U cilju postizanja boljih rezultata u segmentu reciklaže otpada, u UPKP-u predležu inoviranje Pravilnika o upravljanju ambalažnim otpadom kako bi se značajnija

uloga dodijelila komunalnim preduzećima na kojima i počiva sistem upravljanja otpadom.

- Komunalna preduzeća ne dobijaju dovoljna

poticaja već rade neke pilot projekte, pa shodno ulaganjima nisu ni rezultati neki. Trebalo bi možda ojačati i Fond za zaštitu okoliša kao što je slučaj

u Hrvatskoj, gdje sredstva koja oni ubiru po raznim osnovama ulažu u razvoj infrastrukture za reciklažu. To je jedna od mogućnosti - navode u Udruženju.

/ Udruge poslodavaca komunalne privrede (UPKP) u Federaciji BiH.

U Udruženju vjeruju da je sada došlo vrijeme da se težište prebaci na smanjivanje odlaganja otpada na regionalne deponije, uvođenjem novih tehnologija. Jedan od najvažnijih koraka u tom pravcu bi, kažu, trebao biti formiranje Centara za

o komunalnom ili građevinskom otpadu. U svakom slučaju moraju se uložiti veliki naponi da se te pojave spriječe jer imaju negativnog uticaja na okoliš. Lokalne zajednice vjerovatno imaju evidencije o divljim deponijama, ali moram reći da ima dosta deponija koje imaju kratak rok trajanja, nekoliko dana, koje se stvaraju zbog nekog zastoja u odvozu, ali komunalna preduzeća to rješavaju u hodu. Naravno, na nepristupačnim mjestima ima takvih deponija i to treba dojavljivati inspekciji. To jeste u nekoj mjeri opasnost za zdravlje ljudi jer nikada ne znate šta neko odlazi pod okriljem noći i koliko to može zagaditi vodotokove u blizini - kaže za magazin Start BiH, Selim Babić, predsjednik Udruženja

Animalni, medicinski i elektronski otpad

Kada je riječ o odlaganju animalnog, medicinskog i elektronskog otpada, Babić ističe kako su u entitetima doneseni pravilnici za upravljanje određenim vrstama otpada, navodeći primjer ovlaštenih i certificiranih operatera od strane Federalnog ministarstva za okoliš koji na adekvatan način mogu zbrinjavati

elektronski otpad.

- U urbanim sredinama postoje komunalna preduzeća koja imaju propisane procedure kako se animalni otpad može odlagati ili na stočna groblja ili u grobnice za animalni otpad. I u tom segmentu se dešavaju neke aktivnosti, a znam i da je bilo ideja da

se prave posebna postrojenja za tretman animalnog otpada mada to ne ide tempom kojim bismo mi to svi željeli. Nedostatak sredstava je korijen svega. Ista je stvar i sa medicinskim otpadom, gdje također imamo nekoliko operatera. Jedan dio tog otpada se i izvozi. Kada je riječ o uginulim kućnim ljubimcima, u Sarajevu postoje veterinarske stanice i higijenski servis u okviru preduzeća Rad - kaže Babić.

>>

i pojedinačno raditi lokalne projekte. Neke manje sredine su već napravile velike pomake"

upravljanje otpadom, koji bi pomogli u razvoju reciklažne infrastrukture čime bi se posljedično smanjile količine otpada koji se zbrinjava na regionalnim deponijama.

- Naše deponije su pravljene po pravilima sanitarnog odlaganja otpada, kao i u evropskim zemljama, ali nas je teško porediti jer su u zapadnoj Evropi tehnološki daleko otišli pa se u nekim ze-

On, međutim, priznaje kako BiH, nažalost, zbog sveukupne ekonomske situacije i nedostatka sredstava, ne može ići u tom pravcu ukoliko se na neki drugi način ne obezbijede izvori finansiranja koji bi omogućili pravljenje kogenerativnih postrojenja u kojima bi se otpad dijelom spaljivao, a dijelom bi se toplotna energija koristila u druge svrhe potrebne u urbanim sredinama. Stoga

kvalitetno odvajanje otpada na mjestu nastanka čime se smanjuje odlaganje na deponije.

Za BiH je veliki problem finansiranje, što je potvrđeno i studijom Svjetske banke prije nekoliko godina. I oni su potvrdili da se mora značajnije uložiti u infrastrukturu i u jačanje komunalnih preduzeća. Vozila, kontejneri, posude, sistemi za razvrstavanje... Bez toga nema rezultata. Komunalna preduzeća u BiH sada nemaju tih sredstava - upozorava naš sagovornik.

Potom on navodi primjere

povukla jako puno sredstava iz EU fondova za ove namjene, ali reciklira tek oko 15 posto otpada, dok

85 posto završava na klasičnim deponijama. Slovenija je već preko 50 posto, Austrija 80 posto reciklira. Ali iza tog rezultata stoji višegodišnje ulaganje i razvijanje sistema. Mi hoćemo neka rješenja preko noći. Ne možemo! - tvrdi Babić.

U Udruženju ističu kako je slična problematika i sa tretiranjem otpadnih voda, gdje su također ne-

ophodne velike investicije koje, kako kažu, prate i visoki troškovi održavanja. Dodaju, međutim,

Divlje deponije problem koji „živi“

Kada je riječ o odlaganju otpada na površinama koje za to nisu određene, u UPKP navode kako niko ne zna ko i kakav otpad odlaze pod okriljem mraka te da uvijek postoji opasnost od uticaja otpada na vodotokove u blizini, kontakta sa životinjama, a samim tim i do mogućeg uticaja na zdravlje stanovništva.

- To je definitivno problem koji „živi“ u BiH i kojeg treba svesti

na najmanju moguću mjeru. Ako govorimo o nekom značajnijem uticaju na zdravlje ljudi to ipak provode zdravstveni radnici

kroz dugogodišnje studije i oni jedini mogu dati adekvatnije odgovore o uticaju na zdravlje ljudi - navodi Babić.

» Nažalost, divljih deponija ima puno. Ideja regionalnih deponija, između ostalog, i jeste smanjenje broja nelegalnih odlagališta. One nastaju tako što neodgovorni pojedinci krše Zakon o komunalnoj čistoći i odlažu otpad gdje nije dozvoljeno, a obično se radi o komunalnom ili građevinskom otpadu. U svakom slučaju, mora se uložiti veliki napor da se te pojave spriječe jer imaju negativnog uticaja na okoliš

„Kada je riječ o uginulim kućnim ljubimcima, u Sarajevu p

mljama deponije čak i zatvaraju. Drugačiji je koncept upravljanja otpadom. U mnogim zemljama grade spalionice otpada ili neke druge tehnologije koje su prevazišle klasični, sanitarni način odlaganja otpada - navodi Babić.

PRVI CILJ RECIKLIRANJE PET POSTO OTPADA

je, prema Babićevim riječima, u datim okolnostima trenutno realnije očekivati iskorak u pravcu širenja reciklažne infrastrukture.

- Građani imaju percepciju kada odu u inostranstvo kako je tamo ova oblast riješena na zavidnom nivou, ali da biste dostigli taj nivo mora iza toga postojati snažna infrastruktura koja će omogućiti

Beograda, Zagreba i Ljubljane gdje gradovi ulažu ogromna sredstva kako bi svojim komunalnim preduzećima omogućili da kvalitetno razviju sistem reciklaže.

- Studija je pokazala da BiH, ukoliko ojača infrastrukturu, može očekivati recikliranje do 4-5 posto otpada, što jeste malo. Ali to je dug i skup proces. Hrvatska je

da se i u tom segmentu pokušava napraviti određeni iskorak u cilju zaštite okoliša, uz opasku kako se i ovaj problem zbog nedostatka sredstava još dugo neće riješiti na adekvatan način.

Uprkos svim problemima, u UPKP-u nas uvjeravaju da ipak ima nekog napretka. Državna i entitetska regulativa ja, kažu, uglavnom

Plastični otpad ubija

U Evropi se godišnje proizvede oko 25,8 miliona tona plastičnog otpada, a na svjetskom nivou između pet i 13 miliona tona plastike završi u moru. Procjenjuje se da plastika čini preko 80 posto morskog otpada koji se prenosi morskim strujama, ponekad na vrlo velike udaljenosti. Zbog povećane proizvodnje, sve veća količina nerazgradljive plastike ulazi u mora i predstavlja veliku opasnost za morske organizme. Plastični otpad se može naći

na obalama, u arktičkom ledu, na površini, kao i na dnu mora i okeana. Otpadna plastika u morskom okolišu, osim lošeg estetskog dojma, uzrokuje zaplitanje životinja, najčešće u odbačene ribarske alate (mreže, vrše) i služi kao hrana morskim organizmima, piše na portalu Zavoda za javno zdravstvo FBiH. O štetnosti plastičnog otpada govori podatak da se na sitne djeliće ovog otpada akumuliraju vrlo otrovni hidrofobni ekotoksikanti (polihlorirani bifenili - PCB ili

dihlor-difenil-trihloretani - DDT), čija koncentracija može biti i milion puta veća nego u vodi. Osim toga, plutajući otpad obrasta školjkama, diatomejama

i algama, pa se morske vrste prenose na mjesta gdje ih izvorno nema. Posljednjih godina sve se češće objavljuju rezultati istraživanja koja izvještavaju o

morskim pticama, kornjačama i ribama koje gutaju plastične otpatke koji ih ubijaju ili utiču na njihovo zdravlje. Svake godine plastika ubija 1,5 miliona ptica, riba, kitova i kornjača. Većina plastičnih otpadaka su potrošački proizvodi, kao što su boce, čepovi ili spremnici koji su nepažljivo odbačeni, ali dio plastičnog otpada u morima predstavlja i plastični granulat koji je ušao u otpadne tokove i okeane zbog neopreznog rukovanja u proizvodnji.

Postoji li rješenje za deponiju Uborak

Deponija Uborak gorući je problem grada na Neretvi zbog koje građani sjevernog dijela Mostara trpe i mjesecima protestuju. Borba za zdrav život i izmještanje deponije na novu lokaciju traje od juna prošle godine, a intenzivirana je otkako deponija Uborak pravosnažno nema okolinsku dozvolu, koja je istekla četvrtog decembra prošle godine. Od tada traju blokade, mirnim okupljanjem građani šalju poruke da nema predaje i povlačenja. Okupljanja pored deponije nedjeljom postala su tradicija sa krajem prošle godine.

- Ubijaju nas vodom i tlom. Građani nemaju drugu opciju. Ide se u tom smjeru jer nadležni ne žele da rade svoj posao. Napravili su radnu grupu koja se do sada nije nikada sastala - kazala je Mostarka **Amna Popovac**, aktivistkinja.

Uborak je sada ilegalna deponija, njoj su istekle sve dozvole i

treba da je zatvori federalna inspekcija. Grad Mostar i Kanton su nadležni i moraju naći novu lokaciju, ali oni ništa ne rade po tom pitanju. Kanton nema plan upravljanja otpadom. Prema Federlanom planu, jedna deponija treba da bude u općini Mostar, a druga u općini Neum.

Deponija Uborak izgrađena je 1960., a dograđena 1996. godine, za vrijeme **Hansa Koschnicka**, koga građani BiH pamte kao prvog evropskog administratora grada Mostara, čovjeka koji je nakon rata pokušao da ponovo ujedini taj grad.

Rješenjem Federalnog ministarstva okoliša i turizma mostarska deponija Uborak, krajem marta 2014. godine trebala je biti zatvorena, jer je davno ispunila svoj kapacitet. Međutim, zatvaranje je prolongirano i dalje se sav otpad iz Mostara i hercegovačkih općina dovozio na ovu deponiju.

- Građani traže da se deponija zatvori, sanira, eventualno nakon određenog vremena i premjesti. Ako je riječ o policiji, onda je policija napravila nešto protiv zakona! Jer radi se o deponiji koja nema dozvola,

koja je izašla van zakonskih okvira. Građani samo na to upozoravaju. Policija brani javno preduzeće koje nema validne dozvole za svoj rad. Je li treba još nešto reći?! - kazao je aktivista i novinar **Husein Oručević** nakon što

su policijske snage deblokirale deponiju i rastjerale okupljene građane. Oručević ističe da ne može biti nekih pomaka u rješenju problema komunalnog otpada na Uborku kod Mostara, dok se ne aktiviraju ključni ljudi u lancu odgovornosti.

u postoje veterinarske stanice i higijenski servis u okviru preduzeća Rad“

„posložena“, potrebna su još neka korigovanja, ali sada je, kažu, potreban snažniji angažman kod realizacije.

- Komunalna preduzeća pokušavaju sama aplicirati za neke projekte kod EU fondova i pojedinačno raditi lokalne projekte. Neke manje sredine su već napravile velike pomake. U Sarajevu, kao najvećem gradu, ima dosta aktivnosti, ali brzina možda nije zadovoljavajuća i to razumijem. Bit će rezultata. Moram istaći da su razvijene zemlje davno prošle ovu fazu u kojoj se mi nalazimo. Oni nalaze dodatne mogućnosti za usavršavanje sistema.

U nekim gradovima u Njemačkoj se vaga količina smeća svakog građanina pa imaju stimulaciju ukoliko je razvrstao otpad. U Italiji, u centru za upravljanje otpada imate čip, kao neku legitimaciju, na kojem se tačno evidentira koliko ste predali otpada za reciklažu i imate određene benefite tako da se nagrađuju i građani za ekološku osviještenost. Nadam se da će i naše društvo doći na taj nivo - kaže Babić.

>>> „Hrvatska je povukla jako puno sredstava iz EU fondova za ove namjene, ali reciklira tek oko 15 posto otpada, dok 85 posto završava na klasičnim deponijama. Slovenija je već preko 50 posto, Austrija 80 posto reciklira. Ali iz tog rezultata stoji višegodišnje ulaganje i razvijanje sistema. Mi hoćemo neka rješenja preko noći. Ne može!“

Fond za zaštitu okoliša
Federacije BiH

Projekat je sufinansirao Fond za zaštitu okoliša FBiH

Sadržaj ovog materijala isključivo je odgovornost NIK Denimera d.o.o.